YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
annettu 6 päivänä lokakuuta 1982 *

Asiassa 262/81,

jonka Belgian kuningaskunnan Cour de cassation on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensiksi mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

1. **Coditel SA, Compagnie générale pour la diffusion de la télévision,** Bryssel,

2. **Coditel Brabant SA,** Bryssel,

3. **Coditel Liège SA, Compagnie liégeoise pour la diffusion de la télévision,** Liège,

4. **Intermixt,** yleishyödyllinen laitos, Bryssel,

5. **Union professionnelle de radio et de télédistribution,** Schaerbeek,

6. **Inter-Régies,** kuntainvälinen osuustoiminnallinen yhdistys, Saint-Gilles,

kassaatiomenettelyn valittajina,

vastaan

1. **Ciné-Vog Films SA,** Schaerbeek,

2. **Chambre syndicale belge de la cinématographie,** voittoa tavoittelematon yhtiö, Saint-Josse-ten-Noode,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

3. **Les Films La Boétie SA,** Pariisi,

4. **Serge Pinon,** SA Les Films La Boétie -yhtiön pesänhoitaja, Pariisi,

5. **Chambre syndicale des producteurs et exportateurs de films français,** Pariisi,

kassaatiomenettelyn vastapuolina,

ennakkoratkaisun perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco, A. Touffait ja O. Due sekä tuomarit P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans ja U. Everling,

julkisasiamies: G. Reischl,
kirjaaja: H. A. Rühl, johtava hallintovirkamies,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Belgian Cour de cassation on esittänyt 3.9.1981 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.9.1981, yhteisöjen tuomioistuimelle ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kysymyksen 85 artiklan tulkinnasta suhteessa mainitun perustamissopimuksen 36 artiklaan.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat kolme belgialaista kaapelijakelutoimintaa harjoittavaa yhtiötä (jäljempänä yhteisesti Coditel-yhtiöt), jotka ovat valittajina kassaatiomenettelyssä, ja belgialainen elokuvien levitystoimintaa harjoittava SA Ciné-Vog Films, ranskalainen elokuvatuotta-

jayhtiö Les Films La Boétie sekä muut elokuvateollisuuden edustajat, jotka ovat vastapuolina kassaatiomenettelyssä.

3 Tässä asiassa on kysymys kanteesta, jonka tarkoituksena oli saada korvaus vahingosta, joka Ciné-Vogin väittämän mukaan oli aiheutunut sen vuoksi, että Belgiassa lähetettiin edelleen Saksan televisiossa esitetty elokuva "Le Boucher", jonka levitystä Belgiassa koskevan yksinoikeuden Ciné-Vog oli saanut Les Films La Boétielta.

4 Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että Coditel-yhtiöt harjoittavat Belgian viranomaisen luvalla kaapelijakelutoimintaa tietyssä osassa Belgian alueesta. Tähän järjestelmään liittyneiden tilaajien televisiovastaanottimet on kytketty kaapelin välityksellä yhteiseen antenniin, jonka erityisten teknisten ominaisuuksien ansiosta voidaan vastaanottaa belgialaisia ja tiettyjä ulkomaisia televisiolähetyksiä, joita tilaaja ei voisi vastaanottaa kaikissa tapauksissa yksityisantennilla, minkä lisäksi yhteinen antenni parantaa tilaajan vastaanottamien lähetysten kuvan ja äänen laatua.

5 Tribunal de première instance de Bruxelles, jonka käsiteltäväksi vaatimus on ensiksi saatettu, tuomitsi Coditel-yhtiöt maksamaan vahingonkorvausta Ciné-Vogille. Coditel-yhtiöt valittivat päätöksestä ja Cour d'appelin todettua, että 85 artiklaa ei voida soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa, se esitti yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi kysymystä pääasiassa sen selvittämiseksi, estetäänkö perustamissopimuksen 59 ja 60 artiklassa yhden jäsenvaltion alueelle rajoittuva elokuvan tekijänoikeuden luovuttaminen sen vuoksi, että useat vastaavanlaiset luovutukset johtaisivat taloudellisen toiminnan kannalta yhteismarkkinoiden jakautumiseen elokuva-alalla.

6 Yhteisöjen tuomioistuin on 18.3.1980 antamallaan tuomiolla (Kok. 1980, s. 881) ratkaissut asian seuraavasti:

"Perustamissopimuksen palvelujen tarjoamisen vapautta koskevissa määräyksissä ei estetä sitä, että luovutuksensaaja, jolle on luovutettu elokuvan esitysoikeudet jäsenvaltiossa, vetoaa oikeuteensa kieltää tämän elokuvan esittäminen kaapelijakeluna tässä valtiossa ilman hänen suostumustaan, jos näin esitetty elokuva on vastaanotettu ja lähetetty edelleen sen jälkeen, kun kolmas osapuoli on yleisradioinut sen toisessa jäsenvaltiossa alkuperäisen oikeudenhaltijan suostumuksella."

7 Coditel-yhtiöt hakivat kuitenkin Cour de cassationissa muutosta Cour d'appelin antamaan tuomioon kassaatiomenettelylle asetetussa lainmukaisessa määräajassa korostaen muun muassa, että kyseisen tuomioistuimen tekemä päätös, jonka mukaan käsiteltävänä olevassa asiassa ei voida soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklaa, oli väärä. Coditel-yhtiöt väittivät toisaalta, että 36 artiklalla ei voitaisi rajoittaa 85 artiklan soveltamisalaa, ja toisaalta, että jos tekijänoikeus ei oikeusinstituutiona sellaisenaan kuulu 85 artiklan tarkoitettujen sopimusten tai yhdenmukaistettujen menettelyjen alaan, sen tietynlainen käyttö voisi olla yritysten välisen järjestelyn tarkoituksena, keinona tai seurauksena ja että sopimus yksinomaisen käyttöluvan antamisesta tai tekijänoikeuden luovuttamisesta voi olla tällainen 85 artiklassa tarkoitettu yritysten välinen järjestely ei ainoastaan sopimuksen ehdoista johtuvien oikeuksien ja velvoitteiden vaan myös taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteytensä vuoksi ja erityisesti samankaltaisten, samojen osapuolten tai kolmansien osapuolten välillä tehtyjen mahdollisten sopimusten ja tällaisista rinnakkaissopimuksista aiheutuvien kerrannaisvaikutusten vuoksi.

8 Cour de cassationin kannan mukaan edellä mainittuun perusteeseen liittyy yhteisön oikeuden tulkintaa koskeva ongelma, ja siksi se on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan kysymyksen:

"Kun yhtiö, joka on elokuvaan liittyvien taloudellisten oikeuksien haltija, luovuttaa sopimuksella toisessa jäsenvaltiossa olevalle yhtiölle yksinoikeuden esittää elokuva tietyn ajanjakson aikana tässä valtiossa, voiko tämä sopimus sisältämiensä oikeuksien ja velvoitteiden sekä taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteytensä vuoksi olla perustamissopimuksen 85 artiklan 1 ja 2 kohdassa kielletty yritysten välinen järjestely, vai eikö näitä määräyksiä voida soveltaa joko sen vuoksi, että elokuvan esittämistä koskeva oikeus on osa tekijänoikeuden ydinsisältöä ja sen vuoksi perustamissopimuksen 36 artiklalla estetään 85 artiklan soveltaminen, tai sen vuoksi, että esitysoikeuden luovutuksensaajan oikeus on oikeusinstituutio, joka antaa hänelle suojan kaikkiin tahoihin nähden ja jolla ei ole niitä sopimuksiin ja yhdenmukaistamiseen liittyviä tunnusmerkkejä, joita tarkoitetaan 85 artiklassa?"

9 Esitetyn kysymyksen tarkoituksena on ensisijaisesti selvittää, miten sopimusta, jolla elokuvan tekijänoikeuden haltija myöntää tämän teoksen yksinomaisen esitysoikeuden tietyksi määräajaksi jonkin jäsenvaltion alueelle, on arvioitava suhteessa perustamissopimuksen 85 artiklan sisältämiin kieltoihin. Erityisesti halutaan vastaus kysymykseen, jääkö tällainen oikeuden luovuttaminen perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle sen erityisominaisuuden vuoksi, joka sanotulla oikeudella on perustamissopimuk-

sen 36 artiklan nojalla tai sen kansalliseen lainsäädäntöön perustuvan suojan nojalla.

10 Alustavasti on pantava merkille, että perustamissopimuksen 36 artiklassa sallitaan kiellot ja rajoitukset jäsenvaltioiden välisessä tavaroiden kaupassa, jos nämä kiellot ja rajoitukset ovat perusteltuja erityisesti teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien – mukaan lukien myös henkisen omaisuuden alaan kuuluva tekijänoikeus – suojelemiseksi. Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa puolestaan on kysymys palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevista kielloista ja rajoituksista.

11 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on 18.3.1980 antamassaan tuomiossa todennut (asia 62/79, Coditel, Kok. 1980, s. 881), ongelmat, jotka koskevat elokuvan tuottajan oikeuden huomioon ottamista perustamissopimuksen vaatimuksiin nähden, eivät ole samoja kuin ongelmat, jotka koskevat niitä kirjallisia ja taiteellisia teoksia, jotka saatetaan yleisön saataviin siten, että teokset levitetään tallenteina, kuten kirjan tai äänilevyn tapauksessa, kun taas elokuva kuuluu kirjallisten ja taiteellisten teosten ryhmään, jotka saatetaan yleisön saataviin näytöksillä, joita voidaan toistaa rajattomasti ja joiden kaupan pitäminen kuuluu palvelujen liikkuvuuden alaan riippumatta siitä, esitetäänkö ne yleisölle elokuvateatterissa vai televisiossa.

12 Mainitussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut, että elokuvan tekijänoikeuden haltijan ja tämän oikeuksien haltijoiden mahdollisuus vaatia korvaus elokuvan jokaisesta esityskerrasta on osa tekijänoikeuden päätehtävää.

13 Perustamissopimuksen 36 artiklaan sisältyvää kahtiajaottelua, jossa erotetaan yhtäältä jäsenvaltioiden lainsäädännössä annetun immateriaalioikeuden olemassaolo, johon perustamissopimuksen määräyksillä ei voida vaikuttaa, ja toisaalta tällaisen oikeuden käyttäminen, joka voi johtaa jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen, sovelletaan myös silloin, kun tätä oikeutta käytetään palvelujen liikkuvuuden yhteydessä.

14 Kuten ei voida sulkea pois sitä, että tietyt oikeuden käytön muodot ovat yhteensoveltumattomia 59 ja 60 artiklan määräysten kanssa, ei myöskään voida sulkea pois sitä, että oikeuden käytön muodot voivat olla yhteensoveltumattomia 85 artiklan määräysten kanssa, kun nämä oikeudet ovat sellaisen yritysten välisen järjestelyn välineenä, jonka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai josta seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla.

15 Yksinomaan se seikka, että elokuvan tekijänoikeuden haltija on myöntänyt vain yhdelle lisenssinsaajalle yksinoikeuden esittää tätä elokuvaa tietyn ajan jäsenvaltion alueella ja siten kieltää elokuvan levittäminen kolmansien osapuolten toimesta, ei kuitenkaan ole riittävä peruste sille päätelmälle, että tällaista sopimusta on pidettävä perustamissopimuksessa kiellettyyn yritysten välisen järjestelyn tarkoituksena, keinona tai seurauksena.

16 Erityisesti elokuvan jälkiäänitystä tai tekstittämistä eri kieliryhmille, elokuvan lähetysmahdollisuuksia televisiossa ja elokuvatuotannon rahoitusjärjestelmää Euroopassa koskevat yhteisön elokuvateollisuuden ja elokuvamarkkinoiden luonteenomaiset piirteet itse asiassa osoittavat, että elokuvan esittämistä koskeva yksinomainen lisenssi ei itsessään ole sellainen, että se estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua.

17 Vaikka tekijänoikeus elokuvaan ja siihen perustuva elokuvan esitysoikeus ovat sisällöltään sellaisia, että ne eivät kuulu perustamissopimuksen 85 artiklan kieltojen soveltamisalaan, näiden oikeuksien käyttö voi kuitenkin kuulua mainittujen kieltojen alaan sellaisen taloudellisen tai oikeudellisen asiayhteytensä vuoksi, jonka vaikutuksesta elokuvien välitys tuntuvasti vähenee tai kilpailu elokuva-alalla vääristyy, kun otetaan huomioon näiden markkinoiden erityispiirteet.

18 Koska esitetty kysymys tai asiaa koskevat oikeudenkäyntiasiakirjat eivät tuo selvitystä asiaan tältä osin, kansallisen tuomioistuimen on tarvittaessa suoritettava tarpeelliset tutkimukset.

19 On sen vuoksi täsmennettävä, että kansallisten tuomioistuinten on tarvittaessa suoritettava nämä tutkimukset ja tutkittava erityisesti, luoko elokuvan esittämistä koskevan yksinoikeuden käyttö keinotekoisia ja perusteettomia esteitä elokuvateollisuuden tarpeisiin nähden, ovatko tekijänpalkkiot tehtyihin investointeihin nähden kohtuuttoman korkeita, onko yksinoikeuden voimassaoloaika mainittuihin tarpeisiin verrattuna suhteettoman pitkä ja edelleen onko tämä oikeuden käyttö tietyllä maantieteellisellä alueella yleisesti ottaen luonteeltaan sellaista, että se estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla.

20 Esitettyyn kysymykseen on sen vuoksi vastattava, että sopimus, jossa elokuvateoksen tekijänoikeuden haltija myöntää määräaikaisen yksinoikeuden elokuvan esittämiseen jonkin jäsenvaltion alueella, ei itsessään ole perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitettu kielletty sopimus, mutta tarvittaessa kansallisten tuomioistuinten on tutkittava, liittyykö asianomaisella sopimuk-

sella myönnetyn yksinoikeuden käyttö yksittäistapauksessa sellaiseen taloudelliseen tai oikeudelliseen asiayhteyteen, jossa tarkoituksena on estää tai rajoittaa elokuvien levitystä tai vääristää kilpailua elokuva-alalla tai jolla on tällaisia estäviä, rajoittavia tai vääristäviä vaikutuksia kun otetaan huomioon näiden markkinoiden erityispiirteet.

Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistetyn kuningaskunnan hallitukselle, Ranskan tasavallan hallitukselle, Alankomaiden kuningaskunnan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Belgian Cour de cassationin 3.9.1981 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Sopimus, jossa elokuvateoksen tekijänoikeuden haltija myöntää määräaikaisen yksinoikeuden elokuvan esittämiseen jonkin jäsenvaltion alueella, ei itsessään ole perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitettu kielletty sopimus, mutta tarvittaessa kansallisten tuomioistuinten on tutkittava, liittyykö asianomaisella sopimuksella myönnetyn yksinoikeuden käyttö yksittäistapauksessa sellaiseen taloudelliseen tai oikeudelliseen asiayhteyteen, jossa tarkoituksena on estää tai rajoittaa elokuvien levitystä tai vääristää kilpailua elokuva-alalla tai jolla on tällaisia estäviä, rajoittavia tai vääristäviä vaikutuksia kun otetaan huomioon näiden markkinoiden erityispiirteet.

Mertens de Wilmars Bosco Touffait Due

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Koopmans Everling

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä lokakuuta 1982.

P. Heim
kirjaaja

J. Mertens de Wilmars
presidentti